

siam Romanam redarguentes propter additionem vocis *Filioque* Symbolo Nicæno insertam, et docentes Spiritum sanctum a Filio non procedere, sed tantum a Patre.

Cunctos hujusmodi errores in decursu præsentis tractatus refellemus, dogmata catholica eisdem opposita stabiliendo.

CAPUT SECUNDUM.

DE EXISTENTIA TRINITATIS.

Probatum est in philosophia, ex multis Scripturæ sacræ locis constat, et ab omnibus conceditur unicum esse Deum: admittendum est igitur mysterium sanctissimæ Trinitatis, si 1° tres sint personæ in Deo realiter distinctæ, et 2° unaquæque persona sit Deus. Porro utrumque in duplici articulo demonstrabimus.

ARTICULUS PRIMUS.

DE DISTINCTIONE PERSONARUM IN DEO.

Plurima hic notare juvat.

1° Substantia in genere, Græce *ουσία*, est ens in se subsistens, seu non indigens subjecto cui inhæreat, ut homo, lapis, domus, etc. Eodem sensu theologi sæpe aliam usurpant vocem, nempe naturam: unde substantia et natura in Deo idem significant.

2° Nomine *personæ*, Græce *ὑπόστασις*, intelligitur substantia intelligens, singularis et completa. 1° *Substantia*, id est ens per se subsistens, non vero modus. 2° *Intelligens*; substantiæ enim ratione destitutæ et completæ, ut equus, lapis, etc., sunt supposita, nunquam vero dicuntur personæ. 3° *Completa*, id est totum efficiens, non vero partem alicujus entis: hinc mens humana, licet sit substantia, non est persona, quia unitur corpori et est pars hominis; separata vero a corpore, erit persona, quia efficiet totum.

Quæstio est igitur an realiter tres existant personæ divinæ, eandem habentes naturam seu substantiam.

3° Vox *Trinitas* non invenitur in Scriptura, nec in ea alicubi legitur de verbo ad verbum unicum in Deo esse naturam vel substantiam, et tres in ea personas realiter distinctas. Illæ quippe voces prius ignotæ, a Patribus secundi sæculi aliisque Ecclesiæ doctoribus usurpatæ sunt ut genuinus Scripturæ sensus adversus hæreticos assignaretur, atque vera fides integra servaretur.

4° Mysterium in eo consistit quod mens non percipiat quo modo tres personæ inveniantur in uno Deo.

His notatis, sit

PROPOSITIO.

Tres sunt personæ in Deo realiter distinctæ, Pater, Filius et Spiritus sanctus. Hæc propositio est contra Sabellianos et Socinianos.

Hæc propositio est de fide catholica, ut pote definita in tribus Symbolis, Apostolorum scilicet, Constantinopolitano et S. Athanasii in quo dicitur: « Fides catholica hæc » est, ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate » veneremur, neque confundentes personas, neque substantiam separantes: alia est enim persona Patris, alia » Filii, alia Spiritus sancti; sed Patris, et Filii et Spiritus » sancti una est divinitas, æqualis gloria, coæterna majestas. »

Probatur insuper Scriptura sacra, SS. Patrum testimoniis, præscriptione et praxi Ecclesiæ.

1° *Scriptura sacra.* Joan. XIV, 16: *Ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum;* et XV, 26: *Cum autem venerit Paraclitus quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me.* At in his textibus videmus, Patrem qui rogatur, Filium qui rogat, et Spiritum sanctum qui mittitur: ergo revera tres sunt personæ in Deo.

Matth. XXVIII, 19: *Euntes ergo; docete omnes gentes,*

baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Unde sic : Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, sunt tres personæ vel tres qualitates, ut volebant Sabelliani ; at dici non potest esse qualitates : ridiculum quippe foret baptizare in nomine qualitatum, sicut delegatus a principe tribus nominibus, v. g., Petri, Pauli et Joannis, insignito, stulte diceret se loqui in nomine Petri et Pauli et Joannis. Ergo.

I Joan. v, 7 : *Tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum et Spiritus sanctus : et hi tres unum sunt.* Nihil expressius desiderari potest : tres numerantur testes, tres autem non essent testes, si tres non existerent personæ. Ergo.

In multis aliis Scripturæ textibus distinguitur Pater et Filius, v. g., Ps II, 6 : *Dominus dixit ad me : Filius meus es tu ; ego hodie genui te ;* Joan. I, 14 : *Glortiam quasi unigeniti a Patre ;* ibid. III, 16 : *Ut Filium suum unigenitum daret ;* ibid. XVI, 28 : *Exiui a Patre ;* I. Joan. v, 20 : *Ut cognoscamus verum Deum, et simus in vero Filio ejus, etc.* Porro ubi est Pater et Filius, certe duæ sunt personæ distinctæ : nullus quippe dicitur filius nisi sit persona ab altera in similitudinem naturæ procedens. Ergo.

Similiter Spiritus sanctus est persona distincta ; legitur enim apud Luc. III, 21 et 22 : *Jesu baptizato et orante, apertum est cælum, et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum.* Solius personæ, non vero meræ qualitatis est formam sic induere. In variis Scripturæ sacræ locis tribuuntur Spiritui sancto actiones quæ evidenter denotant personam : v. g., 1º loqui, docere, futura prædicere, ut apud Joan. XVI, 13 : *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem ; non loquetur a semetipso, sed quæcumque audiet loquetur, et quæ ventura sunt annuntiabit vobis.* 2º Testimonium reddere, Joan. XV, 26 : *Cum autem venerit Paraclætus... testimonium perhibebit de me.* 3º Intelligere profunda Dei, I Cor. II, 10 : *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* 4º Aliquid præcipere, ut Act. XIII, 2 : *Dixit illis Spiritus sanctus, etc.* 5º Dona gratiarum prout vult distribuere,

I Cor. XII, 11, etc. Porro hæc omnia soli personæ tribui possunt : ergo, etc. Ergo 1º.

2º *SS. Patrum testimoniis.* Jam unum textum S. Bernardi retulimus ; Sociniani concedunt omnes Patres concilio Nicæno posteriores nobis consentire : sola igitur quærenda sunt testimonia Patrum qui ante illud concilium scripserunt.

S. Justinus, Apologia I ad Antoninum Pium, n. 6, loquens de Deo vero, ait : « Eum, et Filium qui ab eo venit... » et Spiritum propheticum colimus et adoramus. »

Tertullianus, lib. adversus Praxeam, cap. 2, Patripassianos redarguens, ait : « Et nihilominus custodiatur » œconomia sacramentum, quæ unitatem in trinitatem » disponit, tres dirigens, Patrem, et Filium, et Spiritum » sanctum ; tres autem, non statu, sed gradu, non substantia, sed forma. » Ergo illi Patres tres habebant personas in Deo.

Et vero Patripassiani objiciebant catholicis quod tres colerent Deos ; certe si Ecclesiæ doctores persuasum habuissent tres in Deo non esse personas, calumniam efficaciter repulissent, asserendo Filium et Spiritum sanctum esse tantum qualitates unius Dei, vel nomina diversa : id tamen non fecerunt. Ergo 2º.

3º *Præscriptione.* Constat ex Symbolis Nicæno et Constantinopolitano, idque fatentur Sociniani. creditum fuisse in initio quarti sæculi tres esse personas in Deo : ergo illud mysterium ab ipsis Apostolis semper creditum fuit ; vel enim res ita se habet, vel mysterium istud fuit excogitatum et ab omnibus ecclesiis adoptatum : porro talis innovatio impossibilis fuit, tum propter vigilantiam episcoporum eorumque sollicitudinem in reprimenda omni novitate doctrinæ, tum quia illius aliquid existeret vestigium. Præterea sæpe martyres distinctionem personarum in Deo coram iudicibus ac tortoribus aperte confessi sunt. Ergo 3º.

4º *Praxi Ecclesiæ.* Omnibus retro sæculis ubique in Ecclesia tres invocatae sunt personæ in Deo ; in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti baptizatur, cætera sa-

cramenta administrantur, cæremoniæ ecclesiasticæ incipiuntur et terminantur; fideles sanctissimam Trinitatem semper invocant: praxis igitur totius Ecclesiæ est publica SS. Trinitatis professio. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Apud Joan. x, 30, Christus ait: *Ego et Pater unum sumus*; et xvi, 15: *Omnia quæ Pater habet, mea sunt*. Ergo nulla est distinctio personalis inter Patrem et Filium.

R. Nego consequ. Textus enim allati probant quidem unitatem substantiæ, sed non destruunt distinctionem personarum; imo eam evidenter supponunt: ubi enim est Pater et Filius, ibi est distinctio personarum. Unde illi textus optime explicantur in sensu nostro, secus vero contradictionem involverent. Ergo.

Obj. 2°. In Scripturis sæpe actiones tribuuntur rebus inanimatis, v. g., I Cor. xiii, 4, dicitur de charitate: *Non æmulatur, non agit perperam, non quærit quæ sua sunt*. Ergo ex eo quod actiones tribuantur Spiritui sancto, non sequitur illum esse personam distinctam.

R. Nego consequentiam et paritatem. Rationes disparitatis sunt: 1° quod multa tribuantur Spiritui sancto quæ rebus inanimatis nunquam tributæ sunt, ut velle, intelligere, præcipere, nec etiam figurative tribui possent; quis, v. g., de charitate dicere posset, sicut de Spiritu sancto dictum est, Act. x, 19, 20: *Dixit ei (Petro): Ecce viri tres quærunte te. Surge itaque, descende, et vade cum eis nihil dubitans: quia ego misi illos?* 2° Quod si actiones quandoque per figuram rebus inanimatis tribuantur, in cæteris res illæ exhibentur ut inanimatæ; dum Spiritus sanctus communius describitur ut persona. 3° Quod ubi de rebus inanimatis agitur, facile percipitur ex subjecta materia et ex adjunctis ibi adesse figuram, v. g., quando legitur: *Lex dicit, Lex præcipit, Caritas non æmulatur, etc.*; at in locis Scripturæ in quibus actiones tribuuntur Spiritui sancto, nihil ostendit adesse figuram; imo pleræque locutiones figuram excludunt, ut istæ: *Non loquetur a se-*

metipso, sed quæ audiet loquetur; docebit vos omnem veritatem, etc. Ergo.

Obj. 3°. Spiritus sanctus dicitur donum Dei; in ipso baptizari debemus, juxta hæc verba sancti Joannis Baptistæ, Marc. i, 8: *Ego baptizavi vos aqua: ille vero baptizabit vos Spiritu sancto*. At persona dici non potest donum, nec in persona baptizari, id est ablui, possumus. Ergo.

Nego min. Nam 1° Sociniani fatentur Christum esse personam, nec tamen negant illum esse donum Dei: ergo nihil vetat quin Spiritus sanctus, licet vere persona, vocetur donum; non quidem donum accidentale, ut gratia, sed donum in se subsistens. 2° Rectissime dicitur nos baptizari seu ablui in Spiritu sancto, id est, per gratiam celestem quam Spiritus sanctus infundit in nos. Ergo.

Eodem sensu legitur in Act. ii, 4, Apostolos repletos fuisse Spiritu sancto, id est, operatione Spiritus sancti in eis habitantis eosque sanctificantis: hæc aliæque similia minime ostendunt Spiritum sanctum non esse personam.

Obj. 4°. Textus I Joan., *Tres sunt qui testimonium, etc.*, rejiciendus est ut apocryphus; 1° quia in veteribus manuscriptis, tum Græcis, tum Latinis, non invenitur; 2° quia veteres Patres, adversus Sabellianos, Arianos et Macedonianos decertantes, illo nunquam usi sunt: illum tamen certe non omisissent: ergo. Ita Sociniani et Joannes Clericus, inter Protestantes; Erasmus et Richardus Simon, inter Catholicos.

R. Nego ant. et contendo præfatum textum esse authenticum, idque ob varias rationes. 1° Ille textus invenitur ut genuinus in cunctis exemplaribus Novi Testamenti, non solum apud Catholicos, sed apud Protestantes et schismaticos Græcos nunc usitatis, et in versione Armeniaca: ergo non fuit insertus, a tempore quo illæ ecclesiæ sunt divisæ; et si quandoque fuit adjectus, quomodo tanta facta est omnium ecclesiarum consensus? 2° Fere cuncti recentiores critici, viri doctissimi, sive catholici, sive hæretici, multis compulsis exemplaribus etiam vetustissimis, consenserunt præfatum textum esse authenticum, et codices

in quibus deest esse mendosos, ut videre est apud continuatorem Estii, *Calmet* et *Vence*, speciali dissertatione, art. 2. Notant laudatum versiculum ab aliquo scriptore ex inadvertentia omitti potuisse, et tunc alios scriptores exemplari vitiatos utentes, eandem omissionem transmittere debuisse; contra vero additionem fieri non potuisse, nisi ex malitia; facile adverti et statim rejici debuisse. 3° Si plures Patres eundem textum ignorasse videantur, id forte est quia ipsorum opera ad nos integra non venerunt, vel quia exemplari mutilato usi sunt: alii non pauci eum citant vel evidenter supponunt genuinum, ut antiquus auctor sub nomine S. Athanasii, S. Cyprianus, de Unitate Ecclesiae: « De Patre, et Filio, et Spiritu sancto scriptum » est: *Et hi tres unum sunt.* S. Fulgentius hunc S. Cypriani textum, adversus Arianos disputans, citat: atqui nemo non videt formale horum et multorum aliorum Patrum testimonium silentio aliorum multo praestare. *Un passage positif vaut mieux tout seul que cent omissions*, inquit *Bossuet*. 4° Idem probat contextus; versiculus enim octavus, *Et tres sunt qui testimonium dant in terra*, etc., versiculum septimum manifeste supponit; secus enim quid significaret conjunctio *et*? et quis esset sensus totius versiculi? Ergo.

Inst. Illa verba, *Et hi tres unum sunt*, eodem sensu intelligenda sunt in versu septimo ac in octavo: sed in octavo intelliguntur de unitate testimonii: ergo et in septimo.

R. Nego maj. Nam 1° aperte videtur tres qui in versu octavo numerantur, spiritum, aquam et sanguinem, non esse unum ratione substantiae: haec igitur verba, *Et hi tres unum sunt*, sensu metaphorico intelligenda sunt, de unitate scilicet testimonii: at nihil obstat tres versiculi septimi, nempe Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, unam esse substantiam, sicut tota traditio intellexit: ergo verba, *Et hi tres unum sunt*, litteraliter accipi debent. 2° Verba versiculi octavi nobis objecta, *Et hi tres unum sunt*, sic exprimuntur in textu Graeco, *Et hi tres in unum sunt*, id est, in unum testimonium conspirant. 3° Haec

verba in multis codicibus, tum Graecis, tum Latinis, desunt, et plures suspicantur ea textui fuisse addita, sive Arianorum fraude, sive Scribarum incuria, ut arbitratur Grotius. 4° Omnes Scripturae sacrae interpretes verba versus octavi sensu metaphorico, et verba versus septimi sensu litterali accipienda esse putant: ergo temere aliter sentiunt Sociniani. Ergo.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE DIVINITATE UNIUSCUIUSQUE PERSONAE SANCTISSIMAE TRINITATIS.

Certum est et de fide catholica tenendum Patrem esse Deum, ut ex tribus Symbolis et omnium consensione patet: si qua enim persona Trinitatis sit Deus, maxime Pater: at negari non potest saltem unam personam Trinitatis esse Deum. Ergo. Restat igitur ut in duplici propositione demonstremus Filium esse Deum, et item Spiritum sanctum.

PROPOSITIO PRIMA.

Filius est Deus, Patri consubstantialis. Est contra Arianos et Semiarianos.

Prob. Illud procul dubio tenendum est ut inconcussum quod est de fide catholica, probatur Scriptura sacra, traditione, praerceptione et ratione theologica: atqui talis est propositio nostra.

1° *Est de fide catholica.* Clare enim continetur in tribus Symbolis fidei, et velut dogma fundamentale totius religionis Christianae ab omnibus catholicis habetur. Ergo.

2° *Prob. Scriptura sacra.* Quaedam tantum, brevitatis causa, seligimus testimonia ex innumeris quae citari possent.

Isai. ix, 6: *Parvulus natus est nobis ... et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri saeculi, Princeps pacis...* Haec verba, ex omnium consensu

spectant ad Messiam, seu Filium Dei, atque probant illum esse Deum; vocatur enim simpliciter Deus, et attributa divinitatis ipsi tribuuntur: ergo.

Joan. I, 1: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum... Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil quod factum est.* Unde sic: Verbum erat in principio; ergo Patri est coæternum; erat apud Deum, id est Patri consubstantiale; simpliciter dicitur Deus, per ipsum omnia facta sunt: certe clarius exprimi non poterat illum vere esse Deum.

Joan. x, 30: *Ego et Pater unum sumus*; et XIV, 9: *Philippe, qui videt me, videt et Patrem. Ego et Pater*, en distinctio personarum; *unum sumus*, indicat substantiæ unitatem, proindeque divinitatem Filii: quod Judæi optime intellexerunt, cum illum lapidare voluerint propter blasphemiam, dicentes: *Tu homo cum sis, facis teipsum Deum.* Unde S. Ambros., de Spiritu sancto, l. 3, c. 16, ait: « Cum enim dicit *Ego et Pater*, revelatur æqualitas; » cum dicit *unum sumus*, unitas declaratur. Æqualitas » confusionem excludit, unitas separationem. Æqualitas » Patrem Filiumque distinguit; unitas Patrem Filiumque » non separat. »

I Joan. v, 20: *Filius Dei venit et dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, et simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus et vita æterna.* Hæc verba, *Hic est verus Deus*, ad Filium referenda sunt, non vero ad Patrem, ut somniarunt Sociniani: alioquin sensum exprimerent absurdum, scilicet, Patrem verum Deum, esse verum Deum. Ergo.

Philip. II, 6: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo.* Si vere non fuisset Deus, non semetipsum exinanivisset, non tantum in similitudine et habitu, sed realiter inventus esset homo: ergo, etc. Ergo 1º probatur ex Scriptura sacra, etc. Multa alia similia omittimus.

2º Traditione. Fatentur adversarii sibi contrarios esse

cunctos Patres qui post concilium Nicænum, anno 325 celebratum, scripserunt: videamus ergo quid Patres trium primorum sæculorum circa hoc punctum senserint.

S. Justinus, Apol. I, n. 63: *Qui cum Verbum sit principium Dei, Deus etiam est.* In Dialogo cum Tryphone, nº 55 et seq., probat, præter Creatorem universorum, alium admittendum esse Deum, nempe Christum. Athenagoras, in Apologia pro Christianis, anno 177 imperatori Marco Aurelio et filio ejus Commodi præsentata, ait, n. 10: « Quis igitur non miretur, cum atheos vocari aut » diat eos qui Deum Patrem, et Filium Deum, et Spiritum sanctum asserunt, ac eorum et in unione potentiam, » et in ordine distinctionem demonstrant? »

S. Theophilus, ad Autolyceum, l. 2, n. 22: « Verbum » igitur, *inquit*, cum Deus sit et ex Deo genitum, illud » Pater universorum, cum ita visum fuerit, mittit. »

Origenes contra Celsum, lib. 3, n. 41: « Sciant isti » criminatores hunc Jesum, quem ab initio Deum Deique » Filium credimus, eum esse Verbum ipsum, veritatem » ipsam, sapientiam ipsam. »

S. Cyprianus, lib. de Idolorum vanitate: « Hic (Filius » Dei) in virginem illabatur, carnem Spiritu sancto cooperante induit. Deus cum homine miscetur. Hic Deus » noster, hic Christus est, qui mediator duorum, hominem induit, quem perducit ad Patrem. » Hæc sane sufficiunt ad probandum quid Patres trium primorum sæculorum senserint circa Verbi divinitatem. Ergo 3º.

3º Præscriptione. Constat 318 patres concilii Nicæni, ex omnibus Ecclesiæ catholice locis coadunatos, Filium esse Deum Patri consubstantialem docuisse: ergo tunc universa Ecclesia dogma illud tenebat. Porro inde concludendum est illud ab Apostolis sic creditum fuisse; vel enim res ita se habet, vel dogma istud decursu temporis fuit introductum: at posterius dici non potest. Nam 1º mutatio dogmatis adeo essentialis impossibilis fuit, propter vigilantiam episcoporum qui adversus minimas novitates statim reclamabant; 2º aliqua hujus mutationis vestigia remanere deberent, et nulla tamen inveniuntur; 3º dog-

ma illud concordat textibus Patrum et sententiis Apostolorum jam relatis. Ergo.

4° *Ratione theologica.* Quando enim Christus in terris apparuit, a quatuor annorum millibus erat expectatus et gentibus desideratus ut hominum Salvator et mundi Reparator, magnificis Prophetarum oraculis fuerat prænuntiatus; a tempore quo cœpit prædicare, illimitatam manifestavit potestatem; subjectam sibi esse naturam probavit, ægrotos sanando, mortuos suscitando, ventis et mari imperando, ita ut exclamarent turbæ mirantes, Matth. ix, 33 : *Nunquam apparuit sic in Israel.* Si Deus non esset, populos præmunire debuisset contra persuasionem in quam naturaliter incidebant de divinitate ejus, et confiteri, exemplo Joannis, se purum esse hominem : atqui, nedum hoc fecerit, e contra, se unum esse cum Patre professus est; Judæos ipsi exprobrantes quod se Filium Dei faceret, non reprehendit, imo clare affirmavit se talem esse, dicens ad principem sacerdotum hoc expresse quærentem : *Tu dixisti*, Matth. xxvi, 63 et 64. Dixit se lucem esse mundi, se sapientiam et ipsam veritatem, se prius esse quam Abraham fieret; omnimodam potestatem sibi arrogavit in cælo et in terra; voluit homines ipsum glorificare, sicut glorificant Patrem; misit Apostolos in mundum universum ut eadem prædicarent : hi annuntiarunt Christum Filium Dei esse unicum, ante omnia genitum, per quem omnia facta sunt; ante ipsum omne genu flectendum esse in cælis, in terra et in inferno. Unde si Christus non est Deus, potestate sua abusus est ad decipiendos homines et usurpandos honores divinos; Judæi merito illum velut impostorem et blasphemum crucifixerunt, quia, cum homo esset, se Filium Dei proprium fecit, et scandalum fuit gentibus, quarum idololatriam mutavit, sed non destruxit, quinimo Deus hæc omnia veris prodigiis confirmavit : atqui Sociniani et Ariani hæc consecraria non admittunt; ergo 4°. Aliunde, etc... Ergo. Vide *Abbadie, Traité de la Divinité de J.-C.*; *Massillon, Sermon de la Divinité de J.-C. pour la Circoncision*, etc.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1° Joan. xvii, 3, sic Christus Patrem alloquitur : *Hæc est vita æterna ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti, Jesum Christum* : in hoc textu Pater dicitur solus Deus : ergo Filius non est Deus.

R. Dist. min. Pater dicitur solus Deus, per exclusionem idolorum, *conc.*; per exclusionem Filii et Spiritus sancti, *nego min.* Ibi enim agitur de conversione gentium ad Deum : debent ergo gentes idola derelinquere, ut soli Deo vero Patri et Filio ejus Jesu Christo adhæreant : ergo nihil ostendit Filium unum non esse Deum cum Patre; nam Pater, et Filius, et Spiritus sanctus non tres sunt dii, sed unicus Deus qui cognoscendus est ut vita æterna obtineatur. Eodem sensu dicitur, Act. xvi, 31, fidem in Dominum Jesum necessariam esse ad salutem, quamvis fides in Patrem non minus necessaria sit, quia Pater et Filius unicum efficiunt Deum. Ergo.

Obj. 2° Joan. xiv, 28 : *Pater major me est*, inquit Christus : ergo Filius non est vere Deus.

R. Dist. textum : Pater major me est, quatenus sum homo, *conc.*; secus, *nego*. Etenim de fide est Christum esse simul Deum et hominem : ut Deus, Patri est similis et æqualis; sed ut homo, Patre revera est inferior : porro ibi de humanitate sua loquitur : *Si diligeretis me*, inquit, *gauderetis utique, quia vado ad Patrem* : non ibat ad Patrem ut Deus, sed ut homo. Ergo.

Eadem distinctione plures alii Scripturæ sacræ textus explicantur, v. g., Joan. vi, 30 : *Descendi de cælis, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me*; ibid. xv, 15 : *Quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis*, etc.

Obj. 3° Joan. x, 34, Christus dixit se eo sensu Deum esse quo judices olim dicti sunt dii, id est figurative. Ergo.

R. Nego ant. Ibi enim Christus respondens Judæis eum de blasphemia accusantibus, quia cum homo esset, se faceret Deum, dicit : *Nonne scriptum est in lege vestra*,